

Obyvateľstvo a sídla Európy

návrh úloh na prácu v skupinách

Ciele:

- Žiaci spoznajú a budú schopní opísať základné demografické ukazovatele obyvateľstva a sídiel Európy (počet obyv., náboženstvá, jazyky, vekové zloženie, očakávaná priemerná dĺžka života, najľudnatejšie mestá)
- Žiaci rozvinú svoju schopnosť spolupráce počas aktívnej činnosti v skupinách
- Žiaci si prehľadajú schopnosť pracovať s geografickými údajmi v rôznych podobách. Na základe interpretácie a analýzy tematických máp a grafov sú schopní riešiť úlohy spojené s témou obyvateľstva a sídiel Európy

Pomôcky: farebne vytlačené pracovné listy (1 – 6), notebook s pripojením na internet, dataprojektor, papier na zapisovanie riešení a školský atlas pre každú skupinu

Motivácia:

Ak chceme, aby boli žiaci počas vyučovania aktívni, musíme im na to pripraviť podmienky. Počas klasického (frontálneho) vyučovania je aktívny najmä učiteľ, žiaci sú len pasívnymi prijímateľmi predkladaných poznatkov. Cieľom vzdelávania nie je naplniť mysle žiakov faktami, ale naučiť ich pracovať s informáciami a vyvodzovať z nich závery. Zároveň by sme mali v žiakoch rozvíjať schopnosť spolupráce a prenášať na nich zodpovednosť za ich vlastné vzdelávanie. Toto všetko je najlepšie dosiahnuteľné cez skupinové vyučovanie. O metódach skupinového vyučovania sa viac dočítate [v tejto publikácii](#).

Začiatky s prácou v skupinách môžu byť náročné, žiakom chvíľu trvá kým si zvyknú, že majú (musia) byť aktívni. Buďte preto trpezliví a nenechajte sa odradiť prípadným prvotným neúspechom. Príklady z pedagogickej praxe dosvedčujú, že vytrvať sa oplatí. Rôzne metódy delenia žiakov do skupín sú dostupné na internete. Odporúčame ich vyskúšať viaceré a časom obmieňať.

Postup:

1. Žiakov informujte, že sa idete venovať obyvateľstvu a sídlam Európy. Namiesto toho, aby ste im k téme pustili prezentáciu, alebo nadiktovali poznámky, to však tentoraz urobíte inak. Všetko podstatné sa naučia sami v rámci práce v skupinách.
2. Rozdeľte žiakov do približne štvorčlenných skupín (závisí od počtu žiakov v triede) a oboznámte ich s ďalším priebehom vyučovacej hodiny. V triede vytvorte šesť stanovišť - na každé z nich umiestnite jeden pracovný list (1-6) a školský atlas. Stanovište s pracovným listom č. 2 (*Najväčšie*

mestá Európy) potrebuje notebook s pripojením na internet. Počas skupinových úloh nebudete potrebovať svoj učiteľský notebook, preto ho môžete žiakom poskytnúť. Stanovišťa môžu byť tvorené jednou lavicou, alebo dvoma vzájomne spojenými lavicami, ktoré zabezpečia viac priestoru pre početnejšie skupiny žiakov. Podoba stanovišť závisí od počtu žiakov a veľkosti triedy.

3. Žiacke skupiny sa na jednotlivých tematicky zameraných stanovištiach striedajú. Rozdelenie činnosti členov v skupinách je na samotných žiakoch. Skupina má na prácu pri jednom stanovišti vymedzený vopred dohodnutý čas. Je na vás, či to bude 6 alebo 8 minút. Rozhodnutie závisí od schopností žiakov a od toho, či chcete, aby každá skupina prešla všetkými stanovišťami. Môžete pracovať aj s variantom, že každá skupina absolvuje prácu aspoň na štyroch stanovištiach. Počet stanovišť môže byť vyšší ako počet žiackych skupín.
4. Úlohou žiackych skupín je pracovať na zadaniach pracovných listov, ktoré sú na jednotlivých stanovištiach tematicky rôzne zamerané. Kým jedna skupina pracuje s mapou počtu obyv. štátov Európy, ďalšie sa venujú vekovým pyramídam, očakávanej dĺžke života a pod. **Žiakov upozornite, že riešenia úloh zapisujú na samostatný papier a nie do pracovného listu**, ktorý bude slúžiť aj skupinám, ktoré prídu na stanovište po nich. K odpovediam musia skupiny vždy napísať názov pracovného listu – napr. *Akými jazykmi sa hovorí v Európe?* Skupiny môžu počas práce používať školské atlasy.
5. Približne 10 minút pred koncom vyučovacej hodiny požiadajte žiakov o ukončenie práce v skupinách a zvyšok času venujte reflexii. Cez dataprojektor postupne premietnite zadania pracovných listov a vybrané skupiny vyzvite, aby prezentovali svoje riešenia. V prípade, že nestihnute prejsť všetky pracovné listy (a to sa vám pravdepodobne nepodarí), požiadajte skupiny, aby si riešenia úloh uschovali. Vráťte sa k nim na začiatku ďalšej vyučovacej hodiny.
6. Na záver je vhodná krátka diskusia, v ktorej sa žiakov opýtate, ako sa im darilo, čo im počas skupinovej práce robilo najväčšie problémy a ako by si mohli nabudúce zorganizovať prácu v skupine tak, aby bola efektívnejšia.

Najväčšie mestá Európy

Pomocou interaktívneho atlasu najväčších miest sveta (spustíte ho na adrese bit.ly/mestaeuropy) vyriešte úlohy nižšie. Atlas udáva počet obyv. miest v rokoch 1950 až 2015. Obsahuje aj odhad počtu obyv. pre rok 2030. Každé mesto obsahuje graf vývoja počtu jeho obyv. Spustí sa tak, že na dané mesto presuniete kurzor myši.

Úlohy:

1. V obrysovej mape vpravo vyznačte a pomenujte všetky mestá Európy s viac ako 1 mil. obyv. Pri tvorbe mapy pracujte s touto legendou:

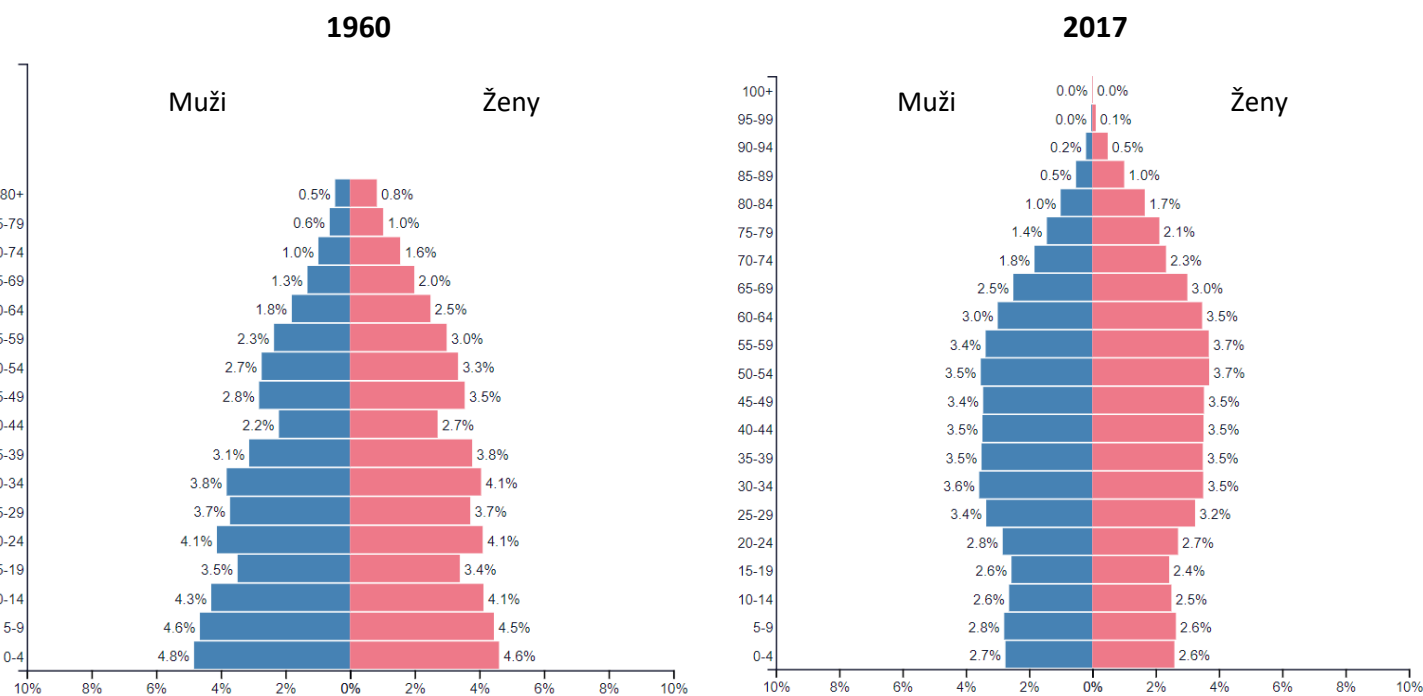
- viac ako 10 mil. obyv.
- 5 – 10 mil. obyv.
- 2 – 5 mil. obyv.
- 1 - 2 mil. obyv.

2. Počet obyv. ktorého mesta stúpol medzi rokmi 1950 až 2015 viac ako desaťnásobne?
3. V ktorých štátoch (oblastiach) Európy je najvyššia koncentrácia (hustota) miest s počtom obyv. nad 300-tisíc?

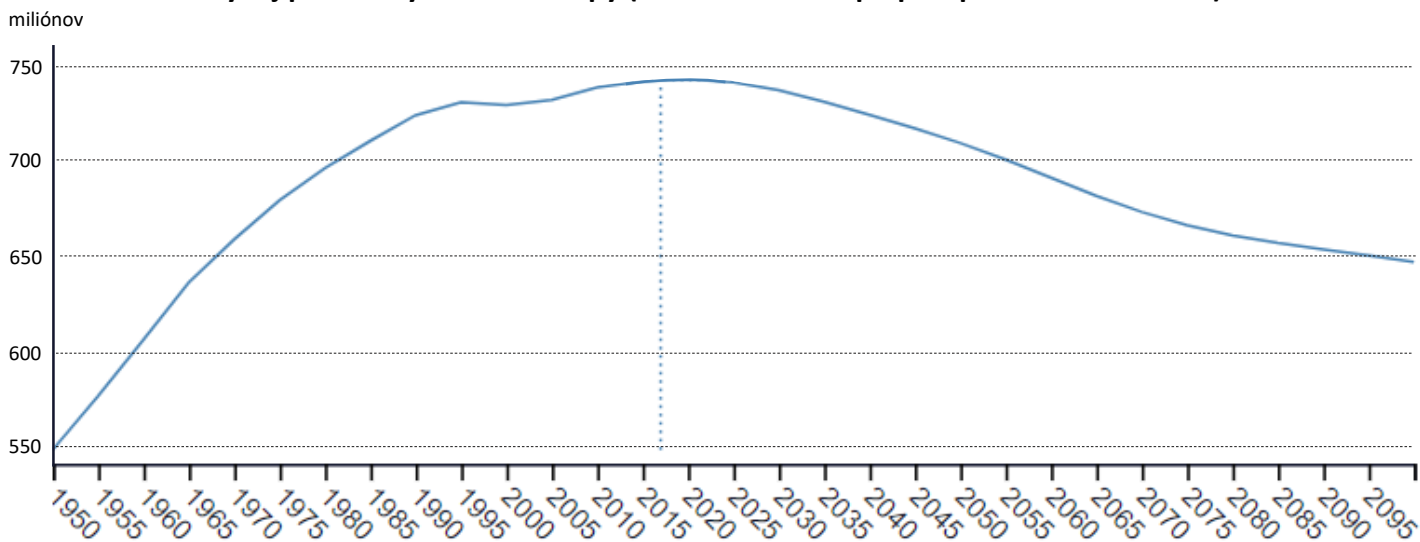

3. Koľko je Európanov a v akom sú veku?

Vekové pyramídy obyvateľstva Európy

Vývoj počtu obyvateľov Európy (od roku 1950 až po predpoklad v roku 2100)

Úlohy:

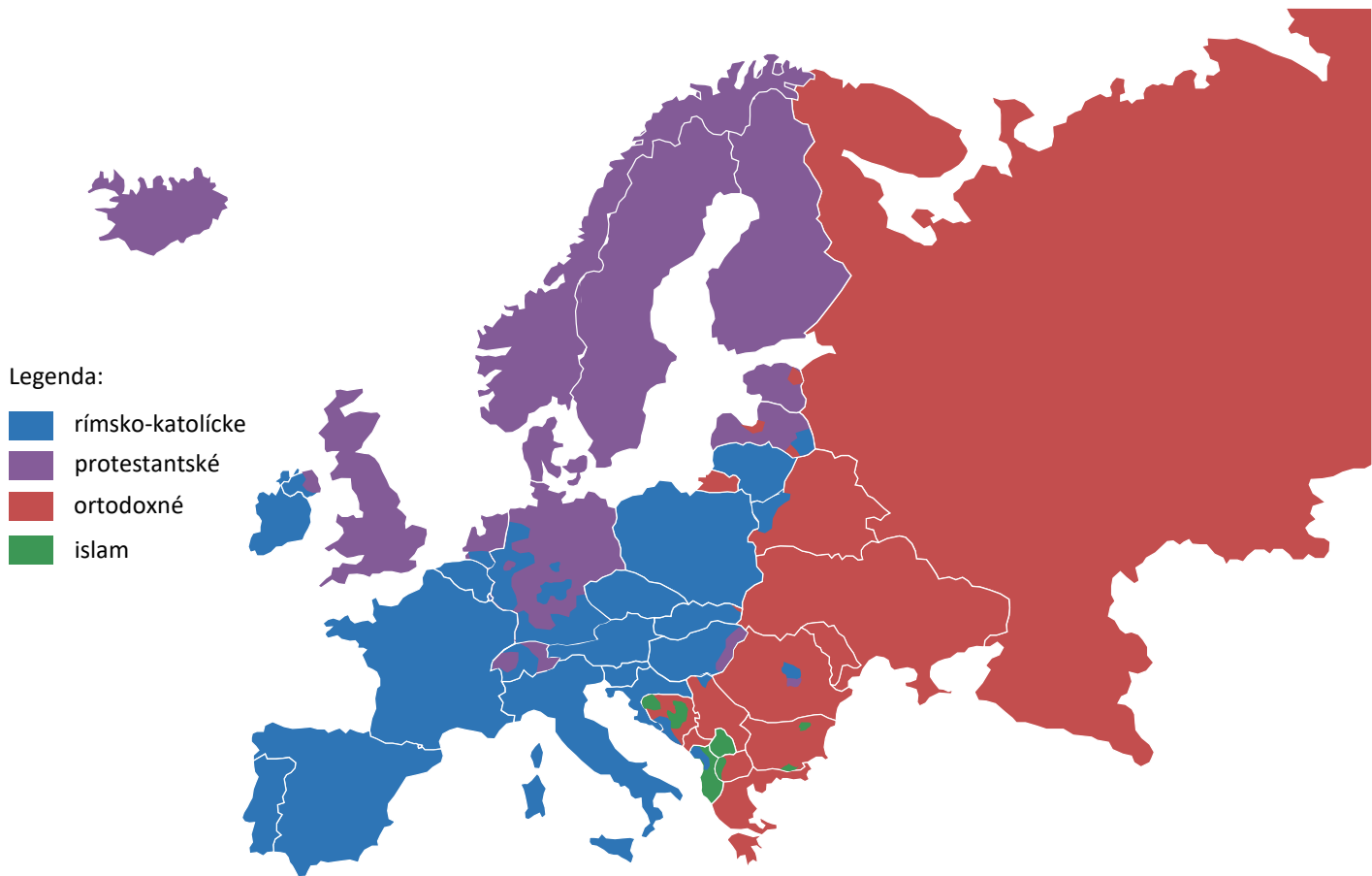
1. Pomocou grafu vývoja počtu obyvateľov Európy odpovedzte na otázky:

- Koľko obyvateľov žilo v Európe začiatkom roku 2017? a) 640 mil. b) 740 mil. c) 760 mil. d) 700 mil.
- V ktorom období stúpala populácia Európy o 50 mil. obyv. za desaťročie?
- Očakáva sa, že v budúcnosti bude počet obyv. Európy rásť / klesať / stagnovať (správne zakrúžkuj).
Podľa odhadov bude mať Európa v roku 2100 mil. obyv. (doplň).

2. Pomocou vekových pyramíd odpovedzte na otázky:

- Do ktorej časti vekovej pyramídy patríte vy, vaši rodičia a vaši starí rodičia?
- Vypočítajte podiel detí (do 19 rokov) a dôchodcov (nad 65 rokov) z celkového počtu obyv. Európy v rokoch 1960 a 2017.
Výsledky vzájomne porovnajte. Ako si tieto zmeny vysvetľujete?
- Čo sa dá z vekových pyramíd vyčítať o pôrodnosti v Európe?
- Prečo je v najstarších vekových skupinách vyšší podiel žien ako mužov?
- Aký tvar má veková pyramída Afriky? Prečo?

4. Náboženstvá Európy

Poznámka: Mapa zobrazuje oblasti, v ktorých má dané náboženstvo najväčší podiel z celkového počtu veriacich. Na Slovensku sa k rímsko-katolíckej cirkvi hlási až 62% obyvateľov, v Českej republike však len 10,2%. Napriek tomu sú na mape zobrazené rovnakou farbou.

Úlohy:

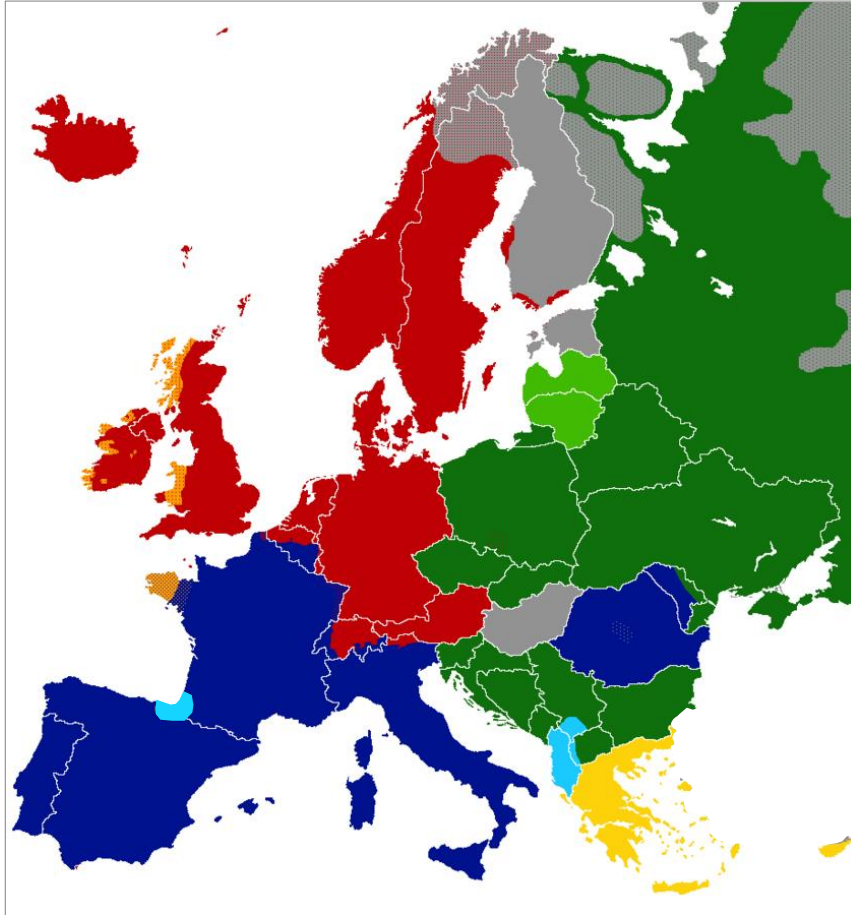
1. V ktorých štátoch Európy sa hlási najviac veriacich k rímsko-katolíckej cirkvi? Uvedte ich názvy.
2. Kultúra ktorej oblasti Európy je historicky ovplyvňovaná protestantizmom?
3. Napíšte názvy aspoň troch štátov Európy, v ktorých náboženskej skladbe prevažuje protestantizmus.
4. Ktoré štáty Európy možno označiť za ortodoxné? Ktoré z nich sú členskými štátmi Európskej únie?
5. Do ktorých štátov Európy zasahujú oblasti dvoch alebo viacerých náboženstiev?
6. V roku 2010 žilo v Európe 44 mil. moslimov - väčšina z nich (25 mil.) mimo Európskej únie. Moslimovia tvoria väčšinu v tradične islamských štátoch (Kosovo, Turecko, Albánsko), prevažujú aj v Bosne a Hercegovine (51%). Výraznejšie sú zastúpení v Rusku (cca 10%) a Bulharsku (8%). Spomedzi štátov západnej Európy majú moslimovia najvyšší podiel vo Francúzsku (7,5%), Nemecku (5,8%), Rakúsku (5,4%) a Spojenom kráľovstve (4,8%).

- Koľko percent Európanov sú moslimovia, keď žije v celej Európe okolo 740 mil. obyvateľov?

- Koľko miliónov moslimov žije v štátoch Európskej únie (v roku 2010)?

5. Akými jazykmi sa hovorí v Európe?

Jazykové skupiny

Legenda:

	Románska		Germánska		Slovanská		Ugrofínska
	Helénska		Keltská		Baltská		Ostatné

Jazyky

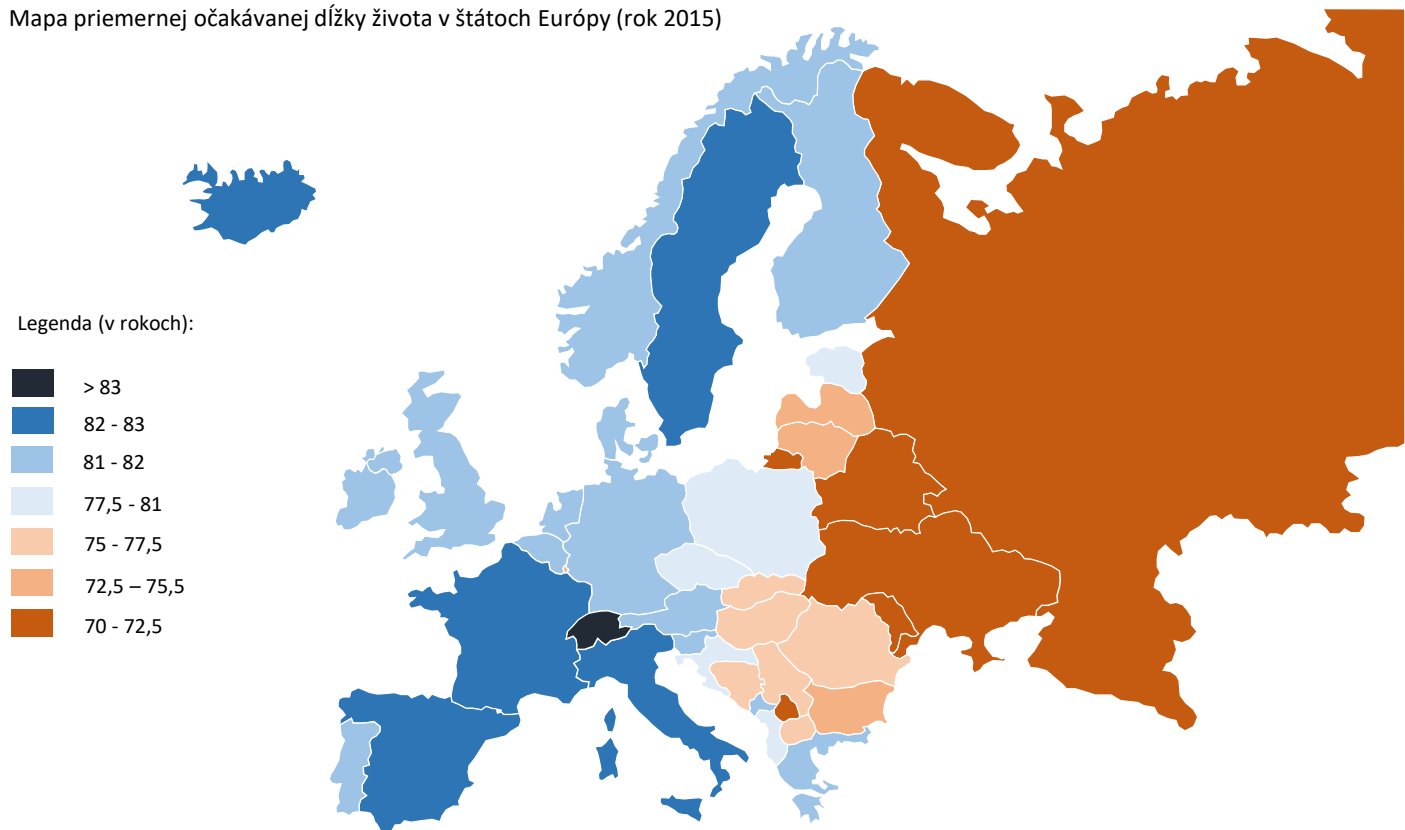

Úlohy:

1. Ktorá jazyková skupina je v Európe plošne najrozšírenejšia?
2. Ktorá jazyková skupina je najrozšírenejšia v juhozápadnej a ktorá v severnej Európe?
3. Ktoré jazyky patria do románskej a ktoré do germánskej jazykovej skupiny?
4. Ktoré štáty Európy je možno označiť za slovanské?
5. Čo majú spoločné Maďari, Fíni a Estónci?
6. Kde sa zachovali keltské jazyky, ktoré boli kedysi rozšírené vo veľkej časti Európy?
7. V ktorých štátoch sa nachádzajú viaceré jazykové oblasti?

6. Koľko rokov sa dožívajú Európania?

Mapa priemernej očakávanej dĺžky života v štátoch Európy (rok 2015)

Úlohy:

1. V ktorom európskom štáte prevyšuje priemerná očakávaná dĺžka života 83 rokov?
2. Aká je priemerná očakávaná dĺžka života na Slovensku?
3. Obyvatelia ktorých európskych štátov sa dožívajú priemerne najnižšieho veku?
4. Aký je rozdiel (v rokoch) medzi priemernou očakávanou dĺžkou života obyvateľov Švédska a Ruska?
5. Čím sú spôsobené veľké rozdiely v hodnotách priemernej očakávanej dĺžky života v Európe? Uvedte všetky dôvody, ktoré vám napadnú.
6. Prečo priemerná očakávaná dĺžka života vo väčšine štátov Európy už dlhodobo stúpa? V roku 1960 dosahovala na Slovensku len 70 rokov.